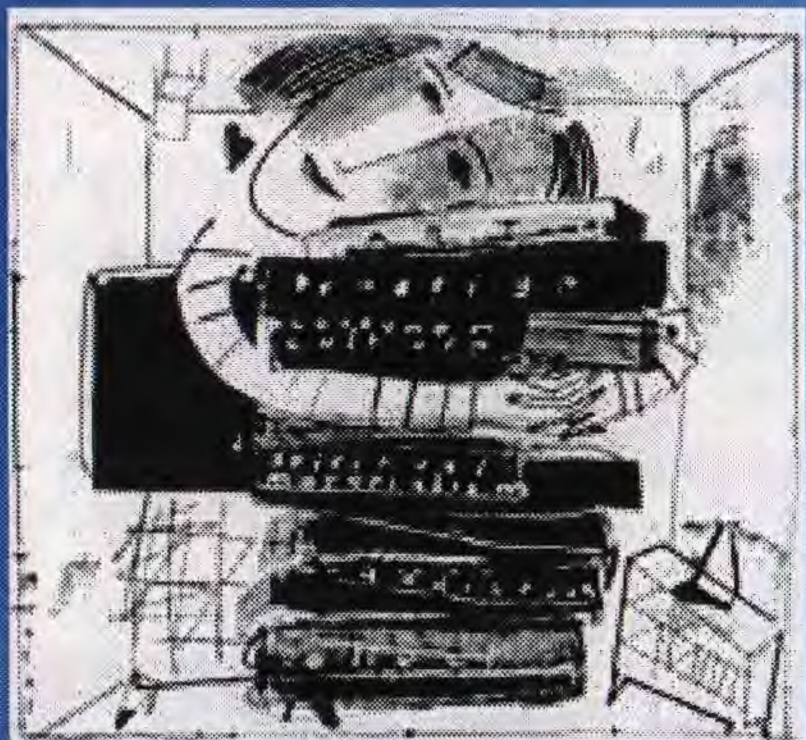

Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

HORIZONTAAL

33ste jaargang 2002/5 (197)
september - oktober

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 33ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E-post: horizontaal@fel.esperanto.be,
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06;
t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie:

Lode Van de Velde, Ivo Durwael, Eddy Raats.

Medewerkers:

Dafydd ap Fergus, Paul Peeraerts, Guido Van Damme, Jean Pierre VandenDaele, Emiel Van Damme, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie
van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het bijkomend BTW-tarief van 21 %.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

VREDE IN DE WERELD... WANNEER?

Soms hebben wij, Esperantogebruikers, de indruk dat wij in een andere wereld leven. Een wereld waarin vriendschap, vrede, verdraagzaamheid en dergelijke de hoofdrol spelen, en waarin de gruwelen van die andere wereld niet voorkomen.

Toch blijkt telkens weer dat ook die andere wereld tot de onze behoort. Dat bleek bijvoorbeeld overduidelijk tijdens de oorlog in Bosnië, waar tal van Esperantosprekers de pijnlijke aanslag van de oorlog moesten ondergaan. (Zie daarvoor o.a. de boeken "*Spite al ĉio Bosnio*" en "*Noktlibro pri sarajeva sieĝo*"). Dat bleek ook op 11 september, weliswaar niet in New-York, maar in Toulouse waar een Franse Esperantospreker zijn huis verloor bij het ongeluk met (de aanslag op?) de chemische fabriek.

Ook aan aanslagen op het leven van gewone mensen, vergelijkbaar met de vreselijke gebeurtenissen in een Duitse school eind april, ontsnappen zij niet. Uit Volgograd kregen wij bijvoorbeeld dit bericht:

Dolorplene mi devas sciigi pri jena:

16an de aprilo nokte en ilia loĝejo per pulvopafilo oni murdis Miĥajlov-familion.

Forpasis ALEKSANDR, NADEĴDA kaj ilia filino POLINA - denaska esperantistino.

Enterigo de Polina Miĥajlova kaj ŝiaj gepatroj okazos sabate 20an de aprilo 2002 je la 13a.

Se vi konis ilin, rememoru ilin tiutempe.

Eduard Kolosov, nome de Volgograda esperantistaro.

Het bereikte ons dank zij het Internet. Maar we voelen ons erbij betrokken door het Esperanto. Die taal - veel meer nog dan Proximus - brengt mensen dichterbij.

GVD

INHOUD

Tijdens de VN-kindertop van 8 tot 10 mei 2002 stonden de kinderrechten in de kijker. Er werden ronkende verklaringen afgelegd, maar toch blijft het wachten op concrete resultaten en programma's die een oplossing bieden voor de problemen waarmee kinderen wereldwijd tot op vandaag geconfronteerd worden. Niet elk kind groeit immers op in een gezinsomgeving en een sfeer van geluk, liefde en begrip waarop het volgens het Kinderrechtenverdrag recht heeft.

300.000 kinderen, jongens en meisjes, zijn actief als kindsoldaat betrokken in conflicten en oorlogen over de hele wereld. Zij staan dit jaar centraal tijdens de Vlaamse Vredesweek. Voor hun recht om kind te zijn en de wapens te ruilen voor spel komt de Vlaamse Vredesweek op van 27 september tot 6 oktober.

We zijn er immers van overtuigd dat er werk moet gemaakt worden van een snelle ratificatie van het protocol dat de leeftijd voor deelname aan conflict optrekt tot 18 jaar. De Vredesweek benadrukt ook het belang van het voorkomen van oorlogen door te werken aan duurzame vrede en het inperken van de verspreiding van de lichte wapens waardoor kinderen kunnen deelnemen in de strijd. Daarnaast moet ook werk gemaakt worden van de demobilisatie en rehabilitatie van de kindsoldaten en van hun reïntegratie in de samenleving. Alle kindsoldaten hebben immers het recht om hun wapens in te ruilen voor een betere toekomst. Om mensen bewust te maken van deze problematiek verspreidt de Vlaamse Vredesweek 300.000 stickers als symbool voor de 300.000 kindsoldaten, affiches, en pamfletten. Daarnaast willen we deze actie kracht bijzetten door verschillende ministers te overstelpen met actiekaarten en mails en onze kinderen te sensibiliseren via de Marcheer-ze-Vrij actie. U leest er alles over in de Vredesweekinfo en wij rekenen uiteraard op uw steun om mee handen en voeten te geven aan deze campagne. Voorwaarts, actie en tot ziens tijden de Vlaamse Vredesweek!

Voorwaarts, speel.

De beelden van kindsoldaten laten niemand onbewogen. Ze zijn met honderdduizenden, de kinderen die gedwongen worden te vechten in de oorlogen van volwassenen of die als (seks)slaafjes gebruikt worden door volwassen soldaten of krijgers. De Vlaamse Vredesweek wil tijdens haar campagne van 27 september tot 6 oktober 2002 de aandacht vestigen op dit schrijnende en cynische gevolg van moderne oorlogen.

Op dit moment zijn er wereldwijd minstens 300.000 kinderen onder de 18 jaar actief bij één of ander gewapend conflict betrokken. Daarnaast worden er nog honderdduizend andere kinderen geronseld door regeringstroepen of gewapende verzetsbewegingen. Ook zij kunnen elk moment in een gewapend conflict worden ingezet. Hoewel de meerderheid van de kindsoldaten tussen 15 en 18 jaar oud is, begint de rekrutering van kinderen vanaf 10 jaar en soms zelfs nog jonger. Zowel regeringslegers als rebellen, paramilitaire organisaties en milities rekruteren kinderen. Vaak gebeurt dit door ontvoering en geweld, maar er zijn ook kinderen die door de sociale, economische of politieke omstandigheden in de handen van de gewapende strijdkrachten worden gedreven. Leen in extreme armoede, buiten de bescherming van een gezin of in een context van geweld is vaak een sterke voedingsbodem voor de rekrutering van kinderen. Sinds mensenheugenis nemen kinderen deel aan gewapende conflicten. Het fenomeen heeft de laatste jaren dramatische proporties aangenomen. Veranderingen in de aard van het conflict hebben het aantal kindsoldaten doen stijgen én hun betrokkenheid in het conflict ingrijpend gewijzigd. De meeste hedendaagse oorlogen zijn oorlogen binnen één land. Oorlog staat gelijk aan infiltreren in steden, in dorpen, huizen en families zodat het steeds moeilijker wordt een onderscheid te maken tussen soldaten en burgers en ook kinderen gemakkelijker betrokken geraken in de strijd. Maar vooral de ongebreidelde verspreiding van lichte wapens draagt ertoe bij dat kinderen als soldaat op het slagveld kunnen worden ingezet. Deze wapens zijn goedkoop, gemakkelijk te hanteren en ook voor kinderen eenvoudig te dragen.

Kindsoldaten leiden een zwaar en gevaarlijk leven, opgelegd door het ritme van de oorlog en een streng militair regime. Ze beginnen vaak als

dragers, spionnen of (seks)slaafjes, maar worden vrij snel in de strijd zelf ingezet. Als ze al niet sterven onder vijandelijk vuur, trappen ze op een mijn, worden ze gedood omdat ze trachten te ontsnappen of dienen ze als menselijke bom bij zelfmoordmissies. Eens soldaat verliezen ze in hun eigen land de bescherming van het internationaal humanitair recht (Kinderrechtenverdrag) en worden zij, zonder rekening te houden met hun leeftijd, behandeld en bestraft als criminelen en terroristen. Hun menselijke waarde en rechten worden - als kind en als mens - systematisch genegeerd. Wie overleeft draagt als slachtoffer of als beul de onuitwisbare psychische sporen van extreem geweld.

Deze traumatische gevolgen voor de kindsoldaten belangen de hele gemeenschap aan. Hoe groter het aantal kindsoldaten en hoe jonger zij worden gerekruteerd, hoe ernstiger de gevolgen voor de toekomstige samenleving. Kinderen in legers worden gemanipuleerd, bedrogen en misbruikt. Zij hebben geen onderwijs of opleiding genoten of enige nuttige sociale of economische vaardigheden aangeleerd. Maar ze hebben wél geleerd dat het wapen een middel is om te krijgen wat je wil en noodzakelijk om te overleven. Geen enkele samenleving kan een dergelijke potentiële bedreiging van vrede, veiligheid en stabiliteit ongemoeid laten.

In mei 2002 ratificeerde België het Aanvullend Protocol bij het Kinderrechtenverdrag dat sinds 12 februari van kracht is. Dit protocol erkent het probleem van kindsoldaten en trekt de minimumleeftijd om deel te nemen aan gewapende conflicten op tot achttien jaar. Toch menen wij dat voorkomen beter is dan genezen en dat in de strijd tegen de kindsoldaten de grondoorzaken van oorlogen en conflicten moeten worden aangepakt.

De initiatiefnemers van de Vlaamse Vredesweek hopen dat de Belgische regering een voortrekkersrol wil spelen in de strijd tegen kindsoldaten door

- haar Europese partners en handelspartners te overtuigen van het belang van dit protocol en aan te dringen op een spoedige ratificatie van het protocol door alle E.U.-lidstaten;
- middelen vrij te maken en verder initiatieven te nemen die leiden tot de demobilisatie, rehabilitatie en reïntegratie van kindsoldaten;
- wetgevende maatregelen te nemen die de ongebreidelde verspreiding van lichte wapens tegengaan;
- een volgehouden inzet voor een duurzame vrede waardoor de grondoorzaken van oorlogen en geweld - zoals de manifeste ongelijkheid en armoede door uitbuiting en sociaal-economische ongelijkheid, oneerlijke wereldhandel, de dreiging van financiële crisissen, de schuldenlast, de gemakkelijke toegang tot wapens, onderdrukking en discriminatie - worden bestreden;
- in haar beleid en programma's rekening te houden met de specifieke situatie van jongens én meisjes in oorlog.

Info over de Vredesweek te bekomen via:

Vlaamse Vredesweek
Italiëlei 98a — 03/225 10 00
2000 Antwerpen — info@vredesweek.be
www.vredesweek.be

Verslag van de Internationale Esperanto-conferentie over Wetenschap en Maatschappij in Leuven.

Stefaan Cottenier opende de voordrachtenreeks op maandag, 27 juli met bovenstaande titel. Het was didactisch en inhoudelijk een modellezing om het verschil tussen wetenschap en pseudo-wetenschap scherp te stellen. Het was een ideale inleiding voor de conferentie want dit onderwerp kwam in de loop van de week nog dikwijls aan bod: is wetenschap echt beperkt tot waarneembare feiten in de natuur en beperkt het zich tot beschrijven in een formeel systeem; bestaat er maar één wetenschap of zijn er zoveel wetenschappen als er beschavingen zijn; zijn wetenschappers fundamentalisten als ze misprijzen uiten over alles wat buiten het kamp van de wetenschap valt; verdienen diegenen, die zich bezighouden met wat buiten het strikt wetenschappelijke kamp bevindt de naam "charlatans" of leveren ze een waardevolle bijdrage aan de maatschappij...?

Op vier dagen kregen de deelnemers niet minder dan twaalf voordrachten op hoog niveau voorgeschoteld, telkens gevolgd door een gelegenheid tot vragen stellen en debat. De helft hiervan werd verzorgd door Belgen en zij brachten van de meest geapprecieerde bijdragen: Wim De Smet (De bedreigde Natuur), Charles Lebaigue ("Zeg me de Waarheid, dokter"); Chris Declerck (Wetenschap en Fundamentalisme), Luc Rijnders (Evolutie van Geïntegreerde Circuits), Anne Tilmont (Sponsorproject).

De in België verblijvende Brit, David Ferguson sprak over Taal, Wetenschap en Universiteit. De hele conferentie gebeurde trouwens in

samenwerking met de Leuvense Universiteit. Andere sprekers waren uit Roemenië, Oekraïne, Frankrijk en Duitsland.

Maar de 119 effectieve deelnemers uit 14 landen konden bovendien genieten van een rijk gevuld bijprogramma. Deelnemers werden al verwacht vanaf vrijdag, 19 juli en namen deel aan de muziekhappening "Beleuvenissen", een reeks concerten van folkmuziek op pleintjes in het centrum van Leuven. Leuven leerden we trouwens beter kennen door een videofilm en dia's van Frans Croon, door geleide wandelingen van Maria Smets en door een officiële ontvangst van burgemeester Tobback, die uitzonderlijk mild bleek tijdens de receptie (zie foto).

Een van de meest geapprecieerde bijprogramma's was de bieravond van Marc Vanden Bempt. Uiteraard werd ook een bezoek aan Interbrew voorzien. De gasten bleven niet in Leuven. Ze deden een uitstap naar de modeltuinen in Hoegaarden, naar het Natuurhistorisch museum, naar het oude centrum en de Europese wijk in Brussel en naar het museum en park van Tervuren. Na de conferentie kon men op twee dagen Brugge, Gent, Namen, Annevoie en Dinant verkennen.

Tijdens de hele week werd voor sfeer gezorgd door muziek van "Flo" (Martorel Floreal). Ilse Jacques en

Onthaal op het stadhuis van Leuven

Erwin Boute legden de werking van een aantal gezelschapsspelen uit. De speldozen bleven gans de week ter beschikking en daar werd gretig gebruik van gemaakt ... tot diep in de nacht! Na een copieuze Griekse traktatie op woensdag volgde een demonstratie en gezamenlijke volksdans o.l.v. Havermeuleken op donderdag.

Tijdens gans de week konden minder ervaren Esperantisten zich oefenen in de conversatiecursus van 9 u tot 14 u 30! Het hele programma van 19 tot 26 juli bevatte meer dan zestig programmapunten.

De organisatoren zorgden voor een uitgebreide documentatie aan teksten als voorbereiding op de voordrachten en de uitstappen. We kregen dagelijks een nieuwsbrief. Bovendien stonden ze in voor het ontbijt en verzorgden ze vele diensten voor de deelnemers, zoals het ter beschikking stellen van computers om te mailen of websites te raadplegen enzovoort. Kortom de ploeg van zestien vrijwilligers van Leuven toonden een model van organisatietalent en inzet.

In 2003 gaat de wetenschappelijke conferentie door in Praag over het thema "Over Intieme Thema's in Esperanto Bellettrie"

Ivo Durwael

<u>Opmerking</u>:

Het ganse FEL-bestuur wil langs deze weg de groep *Esperanto 3000* en in het bijzonder de '*LKK*' (het organisatie-team) van harte feliciteren voor de knappe prestatie en de voortreffelijke organisatie.

Sfeer ook bij de kern van de voortreffelijke *LKK* mede dankzij Flo en Ilse.

Op 28 december 1981 was het de Grote Dag in de Belgische Esperantowereld: de verhuizing van de gezapige Arsenaalstraat in de volkse Parochie van Miserie naar een statig herenhuis aan de prestigieuse Antwerpse Leien. Hier zou het werkterrein van het Esperanto Centrum ofte 'Grafika Centro' worden uitgesmeerd over maar liefst 4 verdiepingen, met daartussenin nog eens de volledige etage voor de lokale club La Verda Stelo. Het luidde een epoche in van eindeloos trappenlopen....

Evident was het niet, zo'n eigen huis. En het was (wéér eens) een krachtige motor die daar achter had gezeten: Grégoire Maertens. De man die al aan de wieg had gestaan van het Grafika Centro zelf. De Vlaming die de charismatische Tonkin was opgevolgd als voorzitter van de Universala Esperanto-Asocio, die wist waar men de fondsen kon vinden voor zo'n prestigieus en ambitieus project: de Hodler Stichting (die vanuit Rotterdam de esperantolegaten beheert) die in het Vlaamse Esperantohuis een rendabele investering vond.

Dezelfde Maertens die vanuit zijn gezapige Brugge ook weer een topman uit de communicatiewereld, David Fergusson, van de nodige middelen kan voorzien om opnieuw een Eùropa Centro op te richten, terwijl hij ook al aan de wieg stond van dat eerste Eùropa Esperanto-Centro in de Montoyerstraat, waar men intensief heeft gelobby't met uitermate bescheiden middelen, veel inventiviteit en vooral tonnen enthousiasme van een pak vrijwillige (én professioneel ingestelde!) medewerkers. De Vlaamse Esperantowereld mag zich gelukkig prijzen een man in zijn midden te hebben die zo - uiteindelijk toch op een vrij bescheiden manier - een brede visie heeft en de beweging hier - samen met enkele anderen zoals de discrete Oostendenaar Germain Pirlot - duidelijk heeft opgetild boven het puur lokale niveau.

Het Huis: vijf verdiepingen bedrijvigheid.

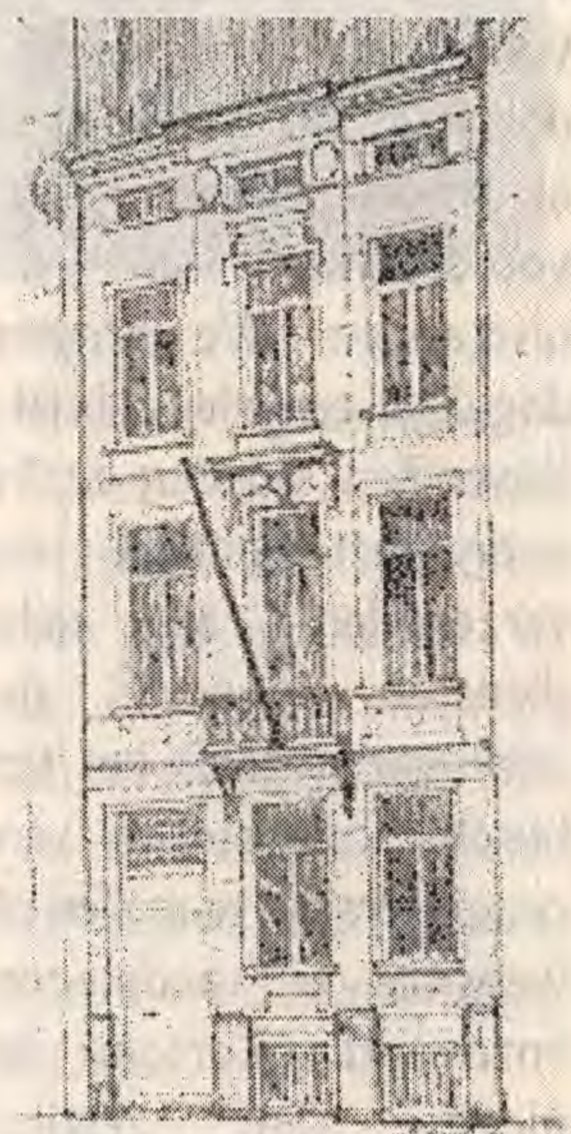
Het huis was zo mooi dat we er een schitterende potloodschets van kregen door architect Lernout, ja dé Lernout, die nog steeds op allerhande drukwerk wordt gebruikt. Er moet overigens nog ergens een plaasteren afdruk van de gevel in de grote kast liggen... een stuk huisvlijt van auteur dezes op een knutselsessie op een Esperanto-congres. Beneden in de kelder kwam de drukkerij, dan op de benedenverdieping de afwerking en kantoren (nu de boekenwinkel), de verdieping van het sanitair, de club en helemaal boven administratie en zetterij en de stocks op de zolder.

Labeur op trappen en steigers

Het lijkt nu allemaal vanzelfsprekend, maar dat was het in het begin helemaal niet. Wat moest juist wààr komen, hoeveel meter traploper waren er nodig om die metershoge traphallen aan te kleden, hoeveel hectoliters verf, hoeveel gedrapeerde gordijnen voor het clubhuis...

En bovenal: wie zou dat allemaal gaan doen? Een groot pakket van het labeur op trappen en torenhoge stellingen gebeurde door de Nederlander Albert Dekker, hier Esperantogewijs blijven plakken bij een medewerkster (ondergetekende dus) en onze Poolse vrijwilliger Tadeusz Ilow, die hier in huis ettelijke weken tussen hemel en aarde heeft gezweefd. Kijkt u bij een volgend bezoek eens in de traphal naar omhoog en beeld u in hoe dat plafond daar is geschilderd?

Toen was er nog een lift, gelukkig, maar die mag nu om verzekeringstechnische redenen enkel nog goederen vervoeren, veel oudere clubleden beklagen zich dat nog bitter. De discussies gingen over de kleur van de gordijnen en de breedte van de traploper. Clara Durwael toverde de wat grauwe etage om tot en riant pand met historische uitstraling

Het huidige Esperantohuis op de Frankrijklei (Antw.)

en een toets glamour (de drapages, de kleurstelling,...); Ivo Durwael besteedde al zijn vrije tijd om een geschikt pand te vinden en later om de aanpassingswerken met een legertje vrijwilligers te realiseren. Apart vermeldenswaard zijn Mireille Storms en Willy Smet, die zelf pas een huis gekocht hadden en dit wilden renoveren, maar dit werk een half jaar uitstelden om, samen met Anita Scheers en Karel Van den Branden, de ganse elektriciteit te vernieuwen en hiervoor elk weekend opofferden.

Alles liep op rolletjes

Het was een periode van welvaart en rustig werken. Subsidiegewijs waren de spanning miniem, de nepstatuten werden vlot verleend, er kwamen zelfs dienstweigeraars. Hoewel, rustig werken... het Centrum werd een arbeidsintensieve kleine drukkerij dankzij de bijscholing van Guido Baeyens, van huis uit technisch tekenaar maar door Gerd ingewijd in alle knepen van het inktsmeren, drukproeven, kalibreren, ontwikkelen van de drukplaten. Dat daar hele vieze chemicaliën bij kwamen kijken, kon men zien aan de staat waarin de rustieke arduinen spoeltafel zich na een tijd bevond.

Drukken is op zich een heel erg intensief procédé, met een quasi oneindig aantal stappen die allemaal terdege moeten geverifieerd worden, anders komt die reclame toch in spiegelbeeld op het papier.

Neo-gregoriaanse kalender

Het is voor de buitenwereld moeilijk te begrijpen wat er allemaal kan verkeerd gaan met drukwerk. Verkeerd snijden, verschoven bladspiegel, zetfouten (de klassieke kanjer van een fout in de titel of eerste zin van een tekst), de compleet dichtgeslibde foto. Of... een editie van de kalender 'La Jaro' waar een ijverige medewerker de editie van dat jaar nauwgezet had geënt op de vorige... maar dan zonder de feestdagen aan te passen, toen viel Pasen dus bijna op Pinksteren. Gelukkig hebben veel abonnees de anachronistisch getimede Epifanie en winterzonnewende toen met de mantel der liefde bedekt.

Maar bovenal bulkte het van het werk: zeker het zetwerk was een lucratieve bezigheid, er is een tijd geweest dat er DAG EN NACHT werd gezet, in alle talen van de wereld, zoals dat huzarenstukje: een vouwfoldertje over Esperanto in de meest exotische talen, van het Croatisch tot het Swahili, en daarvoor kwam de kennis van onze polyglot Manuel Halvelik zeker van pas.

En één van de 'Nieuwe' nachtelijke zetters was Guido Van Damme die hier zijn Gerd tegenkwam... de rest is een stukje familiale Esperantogeschiedenis. Uiteraard speelde ook het centrum zijn rol tijdens het Wereldcongres in Antwerpen, en liepen er tal van kongreslibroj van de persen. Een derde episode zou wat stormachtiger verlopen...

Epiloog

Maar vanaf de jaren 90 kwam er een kentering. Enkele personeelsleden gingen weg, er waren uiteraard geen dienstweigeraars meer bij gebrek aan dienstplicht, anderen bleven rotsvast aan hun plaats verankerd. Van een maximum aan 11 personen (vaste krachten, zog. 'nepstatuten enz) is het bestand nu teruggevallen op een bemanning van slechts vijf mensen. De zetterij werd gedecimeerd, nu de ene helft van de wereld al zijn 'prepress' thuis op de computer doet, en de andere helft uitwijkt naar lage loonlanden.

Dat maakt dat de proportie tussen onbetaald vrijwilligerswerk, (tientallen infovragen per week, de passerende wandelaar die info wenst over Esperanto...) buiten verhouding werd getrokken. Drie keer hing het leven van het Esperantohuis aan een zijden draadje. Steeds had dat te maken met de subsidies die grillig werden verleend, met als klap op de vuurpijl het - nu quasi juridisch bevestigde - verlies van een vol jaar subsidies. Vele culturele organisaties zijn er die jaren onderuit gegaan. Wij hebben het nipt overleefd maar uiteraard is elke reservecent opgegaan aan werking en loonkosten en het blijft nog steeds 'krabben', tot vandaag toe..

Men kan zo'n centrum - hoe bedrijvig ook - nu eenmaal niet vergelijken met een privébedrijf. Daarvoor zijn er te veel factoren die niet aan de ware kostprijs worden verrekend. Dienstverlening en informatie is daar maar een facet van, en via een serieuze kosten-batenanalyse van de boekendienst zal wellicht blijken dat die wellicht eerder als een filantropische zaak mag worden beschouwd. Roeien dan maar, met de riemen die men heeft. Maar met steeds dat zwaard van Damocles boven het hoofd. Voor hoe lang nog?

Dat is de reden waarom een kernploeg het eerder onverwacht initiatief adopteerde rond Sponsoring door NuSkin. Niet voor de hand liggend, maar wie werkelijk de moeite nam om de zakelijke introductie bij te wonen - waaronder reeds vele kopstukken van de beweging - liet vaak zijn initiële reserves varen. Er zijn veel warme, solidaire reacties, er zijn veel practische suggesties.

Men moet realistisch zijn: in al die jaren is er geen manier gevonden om de financiële toestand substantieel te saneren; men kan er dan ook rustig van uitgaan dat een actieve steun gedurende 2002 en 2003 meer dan ooit aan de orde is.

Dat is niet het doel, maar enkel een middel om voort te kunnen gaan.

Anne Tilmont

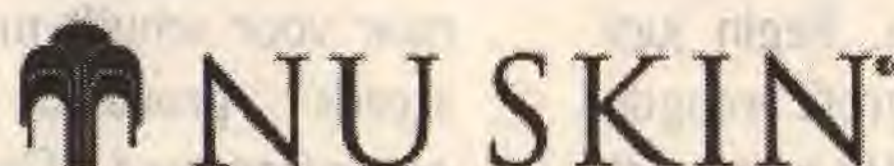
HOE STAAT HET MET HET SPONSORPROJECT?

In het kort: "Om een ernstig gat in het budget te kunnen dichten, startten we recent een project op dat wellicht het wegvallen van een vol jaar subsidie kan milderen."

Wat we kunnen zeggen is dat de kernploeg er deze maanden een pak werk in heeft gestoken, maar dat door de systematische informatie rond het project (niet in het minst door de kwaliteit en originaliteit van de producten zelf), een zeer mooie weerklank is, met zelfs al een hele tak klanten in... Polen. En dit is nog maar het begin.

Hier en daar gaan er stemmen op die zeggen dat dit commerciële project wel weinig te maken heeft met Esperanto (terwijl de diverse makelaarschappen in de communicatiesfeer daar iets dichter bij liggen).

Men moet echter pragmatisch vaststellen dat het vijf voor twaalf is en dat het al die jaren niet zo makkelijk bleek om iets echt lucratiefs te vinden.

De tijd dringt nu! Het enige ander alternatief is volgens ondergetekende het lobbyen op hoog Europees niveau, waar wel degelijk royale honingpotten zitten. Maar dat vraagt een visie op de lange termijn én de inbreng van een professionele lobbyist - en de verloningen van die zeldzame en felbegeerde talenten zijn astronomisch hoog.

Sponsorpakket in de kijker

Om de omzet zeker in de beginfase te stroomlijnen kwamen we met het concept van de sponsorpakketten, wat het Esperanto Centrum steunt - om voldoende omzet op te bouwen - opdat esperantisten en hun kennissenkring diverse (soms onbekende) producten kunnen testen - en er meteen ook een pak informatie bijkrijgen, waaronder het Nederlands blad ODE rond gezondheid -

De idee sloeg - na aanvankelijk licht scepticisme in de eigen kringen - duidelijk aan, met als resultaat dat er na amper drie weken actie een 15-tal sponsorpakketten zijn verkocht (streefdoel 50 voor nieuwjaar) en een vijftal automatische leveringen van de voedingssupplementen (streefdoel 20 families).

De perspectieven zijn dus goed, zodat de focus - na een intensieve inloopperiode tot november 2002, met volle kracht kan gericht worden naar de eindejaarsgeschenken, zowel voor Nu Skin dagelijkse verzorging en opsmuk, maar ook de Europese winkelgalerij van BigPlanet met zijn waaier aan geschenkideeën en technologische hoogstandjes.

De zoektocht naar actieve medewerkers in binnen- en buitenland gaat ondertussen onverdroten verder (ons artikel in het ondernemersmagazine *La Merkato* van Roland Rotsaert bracht bijvoorbeeld twee interessante contacten op), want het is daardoor dat het inkomen pas echt significant zal stijgen, meer nog dan met individuële productverkoop die uiteraard voorlopig erg arbeidsintensief is.

Ondertussen houdt u best de FEL- webstek www.esperanto.be in het oog, waarop nu reeds heel wat informatie werd vergaard, in het Esperanto uiteraard.

Anne Tilmont

Voor verdere informatie:
Anne Tilmont, 10 Cité des Carrières, B-1430 Rebecq, tel 067 63 79 74, fax 067 63 81 37, e-post atilmont@xs4all.be

of: Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel. 03 234 34 00, fax 03 233 54 33, e-post subtenado@fel.esperanto.be.

FRAPPANTE CONSTATATIE

De aandachtige lezer die op de hoogte is van de geschiedenis van het Esperanto, zal allicht de gelijkenis zien tussen de titel en de slogan waarmee Zamenhof de strategie voor de verspreiding van het Esperanto uitzette. Deze gelijkenis is niet toevallig, want het resultaat van de strategie "constant werven, constant informeren, constant proberen te overtuigen" is dat alle geledingen van de maatschappij doordrongen raken met informatie over het Esperanto. Op zeker ogenblik, wanneer de omgeving a.h.w. (over)verzadigd is, komt dat dan opnieuw bovendrijven, soms uit onverwachte hoek.

Eén van de belangrijkste historische feiten van de laatste maanden is de teruggave door Rusland van Belgische archieven. Deze archieven werden tijdens de oorlog door de Duitse bezetter in beslag genomen. Na de nederlaag van Duitsland werden ze door de voormalige Sovjetunie als oorlogsbuit naar Moskou gesleept. Na lang onderhandelen en al dan niet tegen betaling werden de archieven uiteindelijk aan België teruggegeven. Begin juni 2002 kwamen ze in Brussel aan tot grote vreugde van historici. Weliswaar zal het verleden er nu niet anders gaan uitzien, maar misschien worden er andere accenten gelegd.

KNACK (5 juni 2002, p. 34) wijdt een artikel aan de thuiskomst van deze laatste krijgsgevangene, zoals de auteur het noemt. Als illustratie bij het artikel is er een oude prentkaart van een anarchistische beweging uit Watermaal-Bosvoorde. Het onderschrift op de prentkaart is tweetalig: Esperanto en het Frans.

Hoewel we zeggen dat het Esperanto uit "onverwachte hoek" komt bovendrijven, moeten we natuurlijk niet al te verwonderd zijn. De periode tussen de twee wereldoorlogen was immers een zeer vruchtbare periode voor het Esperanto. Dat blijkt uit het aantal cursussen die toen werden ingericht, uit het aantal cursisten die eraan deelnamen. Eén van de meest opvallende cursusleiders in die periode was Andreo Cseh, wat blijkt uit het *Memorlibro* dat aan hem werd gewijd. Maar hij was zeker niet de enige. Wie tussen de tweedehandse boeken van de FEL boekhandel gaat snuffelen zal tal van leerboeken uit die periode terugvinden. Ook de productie van vooral vertalingen uit de nationale literatuur, vierde toen hoogtij.

Wie het boek *La danĝera lingvo* van Ulrich Lins heeft gelezen, zal ook weten dat het Esperanto noch door nazi-Duitsland, noch door Stalin in het hart werd gedragen. Dat bewegingen die zich met die taal bezighielden in de gaten gehouden werden en dat hun dossiers in beslag werden genomen, hoeft dus niet te verwonderen. Dat ze uiteindelijk terug boven komen drijven, ook niet. Dat ze zelfs hun weg vinden tot in KNACK is al opvallender, ook al is het maar in een illustratie.

Toch mogen we het belang niet onderschatten. Op dit ogenblik beleeft het Esperanto in Vlaanderen en misschien ook in heel (West)-Europa een dieptepunt aan belangstelling van het publiek, terwijl de verjonging van de leden niet van de grond komt. Anderzijds is de problematiek die het Esperanto naar voor schuift meer dan levend en wordt een steeds groeiende groep mensen ermee geconfronteerd. Daarom moeten wij de ogen openhouden en elke gelegenheid aangrijpen om de ernst van onze zaak onder de aandacht van het publiek te brengen. Het verslag in KNACK kan ons daarbij nuttige diensten bewijzen.

gvd

Al lang wou ik voor Kerstmis iets over de vrede aanbieden, maar deze tweemaandelijkse rubriek verschijnt nu eenmaal in november, en dan is het te vroeg, en in januari, als de stemming al lang vervlogen is. Dan maar in september! Naar aanleiding van vragen van lezers betreffende de indirecte rede breng ik verder een overzicht van wat PAG hierover vertelt in het meer algemene kader van de studie van de bijzin.

POR LA PACO

Lingva ekskurseto ĉirkaŭ kelkaj vortoj el "La espero" de Zamenhof.
Unue jen sugesto por lernemuloj:
Testu vin! Provu kompletigi la frazojn kaŝante la dekstran kolumnon! Kroma testo: post ĉiu ekzerco, provu rediri la frazojn legante nur la unuan frazeron!

En la mondon venis
nova .... . — sento
La aŭdado, la vidado, la **flarado**,
la gustumado kaj la tuŝado
estas kvin .... . — sensoj
Ĉe kartludo oni disdonas la kartojn
en la ... de **horloĝmontriloj**. — senco
Sama **gento**,
sama ...[z]. — sento
Flegmo estas
indiferenteco, ne--. — nesentemo
Tiu ne komprenas ŝercojn,
kiu ne havas ... por humuro. — senson
Oni povas uzi multajn vortojn
en la propra aŭ en la figura .... . — senco

Tra la mondo
iras forta .... . — voko
Ellitiĝi ĉe la
unua ... de la koko. — krio
Inter lupoj
--u lupe[z]. — kriu
(onder wolven roep als een wolf = 's lands wijs, 's lands eer, [Do in Rome as the Romans do]).
Ne ... la diablon,
ĉar li povas aperi[z]. — voku
Voĉo de ...
en la dezerto. — krianto
Multaj ...
sed ne multaj elektitaj[z]. — vokitaj
Malfeliĉo venas
sen ... [z]. — alvoko
Ne ... lupon
el la arbaro[z]. — elvoku
(men moet geen slapende honden wakker maken)

Ne al glavo
... soifanta — sangon
Simbolo de la ĉiam minacanta
danĝero **pendanta super** ies
kapo estas la ... de .... . — glavo de Damoklo

Kiu agas kontraŭleĝe,
pereos per la ... de la .... . — glavo de la Leĝo

Sed dissaltos la ... baroj. — obstinaj
Kiu firme restas ĉe sia propra opinio
aŭ volo, malgraŭ
ĉiaj kontraŭaj **admonoj**,
tiu estas .... . — obstina
Kiu energie daŭrigas sian faradon
malgraŭ ĉia malhelpaĵo
(belemmering),
tiu estas .... . — persist(em)a
persisti = ndl.? — *volharden*
obstini = ndl.? — *koppig volhouden*
Tri obstinaj bestoj
estas .... . — mulo, kapro, azeno
Ne hontu penti pri faro, — hontu persisti en eraro[z]
(Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald)
Komparu: obstini / persisti. — 'persisti' akcentas la energion, 'obstini' la malcedemon.

La bela revo — beno
por eterna .... . — *(zegen)*
La bela revo por eterna ben' ef-- . — efektiviĝos
Io, kio feliĉigas, sukcesigas
kiel **dia** favoro estas .... . — beno
La homoj senĉese
celadas al sia ...[z]. — bono
(streven naar)
Reale ekzistanta neceso — efektiva
estas ... neceso.

N.B. 'sonĝo' estas uzata ĉi tie arkaike por 'revo'.

Ne kofuzu! sonĝi / revi
sonĝi — vidi kaj aŭdi kaj travivi aferojn dum dormo
revi — imagi tion, kion oni forte deziras

En laboro paca ne laciĝos
Familio de la vorto 'paco'
Kompletigu la frazojn per unu el jenaj terminoj

interpacigus paca paceman paciga (re)pacigi paciĝo paciĝu pacismo pacistoj

Unue ... kun via frato! — paciĝu
Budhistoj havas ... karakteron. — paceman
Venas ... post malpaco[z]. — paciĝo
La ... kunvenis por **manifestacii**. — pacistoj
La filo provas ... la koleran patron. — (re)pacigi
Alia vorto por "pacifismo" estas .... . — pacismo

Zamenhof kredas je la ... harmonio. — paca

religia **unuiĝo**, kiu ... ĉiujn ekzistantajn religiojn[z] — interpacigus

La instruisto provas ... la kverelojn inter la lernantoj. — pacigi

La lernantoj aŭskultis la ... **admonojn** de la instruisto. — pacigajn

Federalismo estas la sola rimedo por ... Eŭropon (PIV). — pacigi

Kiel vi komprenas jenajn esprimojn?

armita paco

paco, dum kiu ĉiu pretiĝas por milito

Paco al lia cindro!

La mortinto ripozu trankvile!

Pacigi la logikon kun la tradicio[z].

Provi eviti en la lingvo (en Esperanto) tro grandan kontraudirojn inter la logiko kaj la tradicio

*Kio estas la malo de **"krei pacon"**, **"realigi pacon"**?*

rompi la pacon

Se silentas draŝejo, malpacas loĝejo[z].

'draŝejo' = ndl. dorsvloer. Se ne estas pano en la domo, la loĝantoj luktos por sia manĝaĵo.

Du aforismoj pri la paco:

> Paco: La daŭrigo de la milito per aliaj rimedoj. (Spengler)
> Unu devas komenci la pacon, same kiel la militon. (S. Zweig)

La belaj revoj de la homaro

Bela revoj de la homaro estas

paco, harmonio, frateco, eterna beno

Kion signifas "harmonio" en tiu senco?

akordo de la sentoj inter pluraj personoj

De kie venas tiu bildo? de la muziko

Pliaj sarkasmaj aforismoj pri la paco:

> Paco: Interakto en la teatraĵo de la milito. (anonimulo)
> Paco: En internaciaj aferoj, periodo de trompado inter du periodoj de batalado. (anonimulo)

Kiel realigi pacon?

a. Pere de la politiko:

agnoski la rajton de la popoloj pri **memdispono**,
eviti la konkuradon de armado (la **vetarmadon**), *(bewapeningswedloop)*
obteni la internacian limigon de la armado aŭ la malarmadon,
doni ĉiam pli da povo al internacia, neŭtrala polico,
sub la aŭtoritato de la **Unuiĝintaj** Nacioj,
alstrebi harmonian **disvolviĝon** de ĉiuj popoloj,
rezigni la internacian ekonomian konkuradon.

b. Pere de la edukado:

ekstermi la radikojn de la milito,
edukante siajn infanojn en **pacema** kaj tuthomara spirito,
inokulante en ĉies animon **abomenon** al la milito,
komprenigante la **absurdecon** de la milito kaj
la utilecon de malfermiĝo al aliaj popoloj en spirito de solidareco.

Notoj pri kelkaj supraj terminoj:

Se oni deklaras ion **oficiale rajtigita**, oni ... ĝin. — agnoskas

Se oni rajtas decidi, kio fariĝos el si mem, oni havas la rajton al ... . — memdispono

Se homoj **konkuras** por kuri plej rapide, ili ... . — vetkuras

Se ŝtatoj konkuras por plej forte sin armi, ili ... . — vetarmiĝas

Se nacioj memvole kuniĝas en unu tuton, ili ... . — unuiĝas

UNo estas la **siglo** de ... Nacioj. — Unuiĝintaj

Se oni **streĉas** siajn fortojn por atingi celon, oni ... tiun celon. — alstrebas

Se oni tute **pereigas**, tute detruas ion, oni ... ĝin. — ekstermas

Se oni **prevente** enkondukas en organismon la mikrobon de iu infekta malsano, oni ... tiun mikrobon.. — inokulas

Se oni komunikas al iu ian senton aŭ kutimon, oni ...tiun senton. — inokulas

Kio estas kontraŭa al la komuna saĝo aŭ ofendas la regulojn de la logiko estas ... . — absurda

Konklude

Se vi volas pacon, preparu pacon (PIV)

Kiun alian proverbon elvokas la supra?

(la latinan, multe pli fama pro sia (ŝajna?) realismo: Se vi volas pacon, preparu militon).

Du proverboj de Marjorie Boulton:

> Pli glore sekigi vangon ol fluigi sangon.
> (*Faktoj kaj Fantazioj*, p. 53)
> Pripensu la filojn forigu pafilojn.
> (same p. 68)

Komentariu la ideon "Pripensu la filojn".
Kiel oni fluigu sangon?

> Geedzoj en paco vivas en reĝa palaco[z]

GRAMATIKO

Tijd en wijze in de bijzin.

Handleiding voor het lezen van PAG, hoofdstuk Bijzinnen (subpropozicioj) §§ 228-271.

De voorbeelden uit PAG heb ik in de verleden tijd omgezet om het verschil met het Nederlands duidelijk aan te tonen.

Eerst een kleine **terminologische** opfrisser.

1. *Dat het regende* verveelde mij.	1. Wat verveelde me? 'Dat het regende', hier onderwerp (**subjekto**) van 'verveelde me'. 'Verveelde mij' = hoofdzin (**ĉefpropozicio**); 'dat het regende' = bijzin (**subpropozicio**).
2. Hij zei *dat het daar regende.*	2. Hij zei wat? Dat het regende. De bijzin is hier lijdend voorwerp (**rekta objekto**).
3. Het ongeluk was *dat het daar regende.*	3. Hoofdzin met 'zijn, blijken, blijven worden' enz.: de bijzin is hier een **predikativo** (de functie van een naamwoordelijk deel van het gezegde).
4. Hij dankte de hemel (ervoor) *dat het daar regende.*	4. de bijzin is hier ook een voorwerp, maar door bemiddeling van een (soms verzwegen) voorzetsel ('ervoor' = voor dat), dus geen 'rekta objekto' maar wel **'nerekta objekto'**.

Deze vier soorten bijzinnen noemt PAG **kompletivaj eksplikaj**, ze vullen de hoofdzin aan (**kompletivaj**) in de rol van onderwerp, lijdend voorwerp, naamwoordelijk deel van het gezegde of meewerkend voorwerp en ze verklaren waar het over gaat (**eksplikaj**).

Onderscheid tussen *kompletivaj eksplikaj*, *kompletivaj rilataj* en *kompletivaj demandaj*. Vgl.:

Ŝajnis, *ke li venas frue.*	kompletiva subjekta **eksplika**: vult de hoofdzin aan (als onderwerp)
Ŝajnis ĝoja tiu, *kiu venis frue.*	kompletiva subjekta **rilata** (betrekkelijk): brengt een nadere bepaling van een substantief of een voornaamwoord
Estis dube, *ĉu li venos frue.*	kompletiva dependa **demanda**: een (verholen) vraag

Overzichtelijk voorgesteld in een tabel:

sbpp KOMPLETIVAJ	1	2	3
	eksplikaj	rilataj	dependaj demandaj
1. subjektaj §232	sajnis, *ke pluvas*	(tiu), *kiu venis*, estis X	estis dube, *ĉu li venos*
2. objektaj §233	li diris, *ke pluvas*	li diris (tion), *kion ŝi volis*	mi sciis, *kiam li venos*
3. predikativaj §236	lia malfeliĉo estis (tio), *ke li nenion antaŭvidas*	li estis (tiu), *kiu vin savis*	la problemo estis, *ĉu ni iru aŭ restu*
4. de nerekta objekto §235	oni akuzis lin (pri tio), *ke li ŝtelas*	mi skribis al (tiu), *kiu venos*	mi scivolis, *kiel li venos*

Bijzinnen die een naamwoord of een voornaamwoord nader bepalen, noemt PAG **'epitetaj'**.

sbpp EPITETAJ §237	4	5	6
	eksplikaj §240	rilataj § 238	dependaj demandaj §241
	mi ekhavis la opinion, *ke li mensogas*	la opinion, *kiun mi havis*, estis...	la demando, *ĉu li venos*, ...

Bijzinnen die bepaalde omstandigheden van het gebeuren meedelen noemt PAG **'adjektaj'**.

sbpp ADJEKTAJ §243-254	7		
	i.a. lokaj, tempaj, stataj, koncedaj, supozaj, modalaj (maniero, kaŭzo, celo)		
	eksplikaj	rilataj	dependaj demandaj
i.a.: §259 kaŭzo	ĉio rezultis el la fakto, *ke li foriris*	ĉio rezultis el tio, *kion vi rakontis*	
§261 maniero	li laboris tiel, *ke ĉiu foriris*	li vivis (tiel), *kiel al li plaĉis*	
§264 instrument-indiko	li multe helpis per tio, *ke li ĉeestis*	li multe helpis per tio, *kion li faris.*	

De indirecte rede (PAG § 234)

De zinnen waarin indirecte rede min of meer duidelijk tot uitdrukking komt zijn in bovenstaande tabel met een dikke rand ingelijst. Alleen in deze zinnen speelt de regel van de zogenaamde **relatieve** tijdovereenkomst (**la relativaj verbotempoj** en subpropozicioj).

Vb. uit PAG § 269, vergeleken met het tijdgebruik in het Nederlands:

mi vidis, ke li falas. (Tiam.)	ik zag dat hij VIEL
mi vidis, ke li falis. (Antaŭe.)	ik zag dat hij GEVALLEN WAS
mi vidis, ke li falos. (Poste.)	ik zag dat hij ZOU VALLEN

De tijd in deze bijzinnen **relateert** met het tijdstip van de hoofdzin: de tegenwoordige tijd toont gelijktijdigheid aan (**samtempeco**), de verleden tijd toont een voorafgaand gebeuren aan (**antaŭtempeco**) en de toekomende tijd een volgend gebeuren (**posttempeco**).

Welke wijze en welke tijd in de bijzinnen van de indirecte rede en in soortgelijke bijzinnen?
Subpropozicioj kompletivaj EKSPLIKAJ (§232) Kadertjes 1 en 4

subj. §232	estis necese,			
obj. §233	mi petis, skribas, helpos, ...			
predik. §236	la plano estis	ke	*li venu*	volitivo, u-wijze, met een uitdrukking van wil, wens en dgl. in de hoofdzin
nerekta §235	mi avertis ŝin (pri tio),			
epiteta §241	mi ricevis leteron,			

subj. §232	estis eble,			kondicionalo, us-wijze, met een idee van voorwaarde in de bijzin (zware vormen als *estus veninta, venonta* spaarzaam gebruiken; §100)
obj. §233	mi kredis,...			
predik. §236	la decido estis	ke	*li venus*	
nerekta §235	mi avertis ŝin (pri tio),		(se oni petus lin).	
epiteta §241	mi ricevis leteron,			

subj. §232	min plaĉis, ĝojigis, tedis, malhelpis, ŝajnis, aperis, montriĝis, sekvis, okazis, rezultis ktp estis grave, domaĝe, gratulinde, ĝojinde ktp			indikativo in de andere gevallen; uitdrukking van
obj. §233	1. mi sciis, konis (?), antaŭvidis, aŭdis, vidis, ... 2. li timis, esperis, ĝojis, bedaŭris, ... 3. li diris, asertis, anoncis, informis, deklaris, skribis, telefonis, faksis, montris, indikis, instruis, konkludis, ... 4. li kredis, supozis, konjektis, ... 5. tio estigis, kaŭzis, rezultigis, ... 6. li vidis, aŭdis, aŭskultis(?), perceptis, sentis, ...	ke	*tie pluvas* (Tiam). *tie pluvis* (Antaŭe). *tie pluvos* (Poste). §269,270	1. weten 2. gevoelens 3. mededeling 4. geloof, veronderstelling 5. gevolg 6. zintuiglijke waarneming
predik. §236	la principo, malfeliĉo, surprizo, ... estis,			
nerekta §235	li dankis sian ripozon (al tio),			
epiteta §241	li sucesis pro la fakto,			

Subpropozicioj kompletivaj DEPENDAJ DEMANDAJ (§232) Kadertjes 3 en 6

subj. §232	ne estis dirite, estis dube, ...			volitivo, u-wijze, met een uitdrukking van wil, wens en dgl. in de hoofdzin
obj. §233	mi petis, ne diris,...	*kiam*	*li venu*	
predik. §236	la demando estis,	*kiel*	*li venus* (se oni petus lin)	kondicionalo, us-wijze, met een idee van voorwaarde in de bijzin
nerekta §235	mi liris (pri tio),	*ĉu ...*		
epiteta §241	la demando,			

subj. §232	ne estis dirite, estis dube, ...			
obj. §233	mi demandis, ne diris, ...	*ĉu*	*tie pluvas* (Tiam).	
predik. §236	la demando estis,	*kiam*	*tie pluvis* (Antaŭe).	indikativo in de andere gevallen
nerekta §235	mi miris (pri tio),	*kiel*	*tie pluvos* (Poste).	
epiteta §241	la demando,	...	§269,270	

Ter herinnering; in veel gevallen is het mogelijk de indirecte rede om te zetten in directe rede, waarbij blijkt welke tijd gebruikt wordt. Vandaar de vuistregel in de didactische spraakkunsten: gebruik in de indirecte rede de tijd die je zou gebruiken in de directe rede. De moeilijkheid ligt hierin, dat het soms niet duidelijk is of men met een geval van indirecte rede te doen heeft of niet. Hierbij kunnen bovenstaande tabellen uitsluitsel verschaffen.

VERTAALOPGAVE
Een voorbeelduitwerking van de vertaling van **Emma Brunt "Ondingen"** komt alvast in de volgende aflevering.

Uitwerking van opgaven, vragen en/of opmerkingen uitsluitend en rechtstreeks aan de redacteur van de rubriek sturen: Emiel Van Damme, Albert -I- straat 44, B-1703 Schepdaal

SES TAGOJ EN FLANDRIO

Gedurende een kleine week heeft Gbeglo Koffi in Vlaanderen rondgereisd, om steun te verzamelen voor Afrika, maar ook om mensen te ontmoeten, scholen te bezoeken, enz. Ziehier zijn (uitgebreid) verslag, dat op zijn verzoek in het Esperanto gepubliceerd wordt.

De la 19-a ĝis la 25-a de majo 2002 mi restis en Flandrio. Vizitoj al lernejoj, Esperantistoj kaj lokoj konsistigis la menuon sestagan, kies celo precipa estas la disvastigo de Esperanto en Afriko. "Per Esperanto por Esperanto" estas agado, en kiu kontribuu ĉiuj Esperantistoj, ĉar ĝi ja estas vera ilo por disvastigi Esperanton. Tion ĉi celas la tagoseso, kiu trudiĝis al mi en Flandrio. Kia estis la tagaro?

La 19-an de majo, vespere, mi alvenis al Antwerpen-Berchem. Tie mi atendis ĝis kelkaj minutoj : Agnes kun sia filo David (kun kiu mi en la aŭto babilis en la franca) bonvenigis min. Kiu legas tiujn ĉi vortojn, tiu tuj prave divenos, ke Agnes kaj mi jam antaŭe faris interkonsentojn. Jes, okazis tiel.

En decembro, Agnes vizitis Togolandon. Tiam ŝi diris al mi :"Kiam vi ĉeestos ankaŭ estrarkunvenon de UEA, bonvolu viziti nin en Flandrio". En majo prezentiĝis la okazo. Iro al Flandrio estis nepra pro du aferoj. Post la estrarkunveno de UEA mi restos kelkajn tagojn pliajn en Eŭropo, kaj tiujn ni utilacele uzu. Hans BAKKER, la komisiito de UEA pri la afrika agado, proponis ke mi vizitu la flandrinon Flory WITDOECKT, kiu ankaŭ kontribuas en la monvarbado por la starigo de E-lernejo en Togolando.

Mi nepre vizitu Agnes! Ekde februaro ĝis la 15-a de majo, Agnes kaj mi interŝanĝadis retmesaĝojn por la vojaĝo. Ŝi estas la kerno de ĉio : rilati kun Flory, kun lernejoj, la klubo La Verda Stelo, ktp. Ĉion ŝi zorgeme pretigis.

La 17-a de majo estis la unua tago de la estrarkunveno de UEA, kaj tiam mi sciis, ke jam la 19-an de majo, posttagmeze mi estos libera. Jen mi telefonis al Agnes, kaj ni interkonsentis , ke la 19-an de la monato mi estos en Flandrio. Jes, tio okazis kiel planite.

La domo de Agnes fariĝis mia propra. Jam la 19-an de majo mi konatiĝis kun Guido, la edzo de Agnes. Tio ĉi pludaŭris la 20-an: Johano, la patrino de Agnes, katoj, la ĉirkaŭĵoj, ktp. Apartan mencion havu mia interparolo kun Sofia. Tiu ĉi estas Afrikanino loĝanta en Flandrio; kvankam ambaŭ ni estas afrikanoj kaj niaj landoj najbaras, ni tute ne povis paroli unu al la alia. Mi scipovas la francan, kaj ŝi la anglan. Eĉ niaj gepatraj lingvoj tute ne similas unu la alian. David devis interpreti tiam. Kiom malhelpemaj estas lingvaj baroj. Mi tamen ĝojas, ke en la domo mi uzadis la francan kun la aliaj domanoj. De la domo de Agnes mi iradis al aliaj lokoj, vizitas Esperantistojn.

La unuan Esperantiston, kiun mi havis la honoron renkonti, estis Jules Verstraeten (vidu la foton sekvapaĝe). Memorindas, ke li estas mecenato de Benina lernejo. Estis la 20-an de majo, posttageze. Ni renkontiĝis ie en la urbo, promenetis kune, babilante pri nia movado, pri Afriko. Ni vizitis ankaŭ monumenton de la reĝo Baŭdueno, trinkis ion antaŭ ol disiĝi. Jules reiris hejmen, dum Agnes malkovrigis la urbon al mi. Ni iris sub riveron, tra tunelon, por atingi la centran parton de la urbo. Estis la pentekosta tago, kaj la urbanoj ofertis belegajn spektaklojn : statuiĝon de homoj, dancojn, muzikadon, ktp.

Vespermanĝo jam de Guido pretigita kaj dormo kondukis nin al la 21-a tago, kiam mi vizitis unuan lernejon. Estis la urbo Turnhout. Matene jam je la 8-a Ivo Durwael alvenis al la domo de Agnes. Li veturigis min al tiu urbo, kie mi respondis demandojn de tieaj loĝantoj, plenkreskuloj lernantaj Esperanton. Homoj ŝatus scii pri Afriko, Togolando. Kelkaj en la grupo parolas Esperanton flue, dum aliaj estas komencantoj. Estis agrabla etoso. Ivo ofte tradukis de Esperanto en la Nederlandan kaj inverse. Mi vendis tie librojn profite al la afrika agado, parolis pri afrikaj misteroj/fortoj mistikaj kaj montris bildon de parolanta kapo, kiun Agnes fotis dum sia restado en Togolando en decembro 2001.

Je ĉirkaŭ la 12-a horo ni revenis al mia domo en Deurne. Rapida lunĉo prenis de mi kelkajn minutojn, post kiuj Agnes akompanis min al la lernejo St-Jozefinstituut (en Borsbeek). Ŝi havas

biciklojn; du el ili estas esceptaj, ĉar unu havas motoron kaj la alia, specon de elektra forto, kiu facile movas ĝin. Ŝi uzis la motoran kaj mi la elektran. Per la bicikloj ni atingis la lernejon, kie ŝi siatempe instruis la francan. Okazis en la franca du sesietoj po unu horo en la kvara kaj kvina klasoj. La lernantoj 15/16-jaraj per la franca demandis ĝenerale pri Togolando. Lucia kaj Martina, instruistinoj pri la franca, organizis la tutan aferon en la lernejo. Kun donacetoj de la lernejo al mi ni revenis hejmen.

Koffi met Jules Verstraeten op Antwerpen-Linkeroever

Vespere mi per vagonaro iris al Bruĝo. Heidi GOES venis renkonte al mi en la stacidomo. Heidi jam du fojojn vizitis Togolandon, kie ŝi restadis monatojn. Ŝi tiel fariĝis pli ol Togolandanino, kaj ĉiuj Togolandaj geesperantistoj "enamiĝis" al ŝi kaj reciproke. Kiam mi telefonis de Roterdamo al ŝi, tiu ĉi demandis, ĉu mi havas multajn pakaĵojn. Vere mi ne komprenis la demandon. En Bruĝo, kiam ŝi montris al mi faskon da aferoj prenindaj, tiam mi komprenis ĉion. Bedaŭrinde mi havis nur saketon, kiu povis preskaŭ nenion preni el la donacoj de Heidi. Ŝi tuj proponis sian grandan valizon. La nokto estis ege mallonga, ĉar ni devis unue promeni tra la urbo kun ŝia filo Robin, paroli pri multaj aferoj. Se la dormo estus kompatema, ĝi vere tiam ne vizitus nin. Bedaŭrinde ĝi devis malekigi nian interparolon, kiam miaj palpebroj fariĝis ege pezaj. Frumatene mi jam estis for de la lito, pretigis ĉion por la ekiro al Oostende, kie atendis min Flory.

La 22-an de majo, matene, kiam mi de malproksime vidis kapon kun blanka hararo, mi tuj rekonis Flory. Ŝi kaj Walter, jam minutojn, atendis min ĉe la stacidomo de Oostende. Certe ili kredus, ke de Togolando al Eŭropo mi venis kun la peza valizo kaj mansako. Nun ĉiuj sciu, ke nur mansakon mi kunportis de Togolando, kaj ke la granda valizo ege peza estas la ujo da donacoj de Heidi. Walter suferis pro portado de la pezegaĵo. Ni tamen eniris halon de la stacidomo de Oostende, kie ni atendis kelkajn minutojn antaŭ ol viziti apudan lernejon teknikan, kies klaso partoprenas en la projekto Euroscola.

Mi respondis demandojn de la lernantoj pri Togolando, Afriko, pri Esperanto, ktp. Flory kaj Walter vidigis al mi la tutan lernejon kun la diversaj fakoj. Ĉiuj metiejoj estas plenaj je necesaj maŝinoj. Tagmeze ni revenis al la domo de Flory, kie mi havis mian ĉambregon, mi diru "apartamenton". Tiam okazis ne lunĉo, sed tagmanĝo. Kelkajn minutojn poste ni vizitis la skabenon pri eksteraj aferoj. La kialo de la vizito estis trovi financeblecon ĉe la skabeno por nia projekto "E-lernejo". La skabeno klarigis ĉion kaj montris kiel esperinde estas daŭrigi la klopodojn. Mi revenis hejmen kun Walter; kelkajn minutojn poste alvenis tie Germain PIRLOT.

Mi tute ne povis ne diri al Germain, ke li kulpas pri mia Esperantisteco. Li bone komprenis kiel li kaptis min al Esperanto. Ni babilis pri multaj aferoj koncerne informadon, instruadon kaj utiligadon de Esperanto. Walter kaj Flory tiam devis kuri aliloken por aranĝi aferojn. Tiam devis okazi ankaŭ la inaŭguro de la ekspozocio de la infandesegnaĵoj en la urba biblioteko kun la ambasadoro de Uzbekio.

Germain kaj mi piediris de la domo de Flory tien. Survoje Germain ofertis fruan vespermanĝon al mi. La vizito al la urba biblioteko sekvis poste.

Kiam ni alvenis, ni trovis tie Flory, kiu interparolis kun ĉiuj. Estis skabenoj, funkciuloj de la ambasado de Uzbekio en Belgio, kaj aliaj invititoj. Post la inaŭguraj paroladoj alvenis la ambasadoro, kiu kvankam malfrua, tamen angle diris ion. Jam antaŭe liaj reprezentantoj transdonis france lian mesaĝon.

Flory trafe montris kiel grava estas Esperanto en tia medio, kie tiam kvar kontinentoj kuniĝis: mi reprezentis Afrikon; funkciuloj de la Uzbekia ambasado, Azion; la edzino de la skabeno (brazilanino) Amerikon; kaj la ceteraj partoprenantoj, Eŭropon. Esperantaĵoj staris apud la desegnaĵoj. Kelkajn minutojn poste, Flory iris kun la ambasadoro al alia loko, kie okazis ekspozicio de ŝipoj. Mi revenis laca hejmen kun Germain. Ĉe la sojlo de la domo de Flory ni disiĝis : Germain reiris hejmen kaj mi supren al la kvara etago, kie mi povis dormi.

La postan tagon, la 23-an de majo, matene, je la oka, aperis Walter kaj Flory ĉiam rapide moviĝemaj. Mi ne sukcesis ne montri mian admiron al ili pro ties granda aktiveco. Mi tute aprobis diron de Flory, kiu ŝatus havi tri tagojn (72 horojn) en unu tago. Mi demandas min, ĉu tamen tio sufiĉos al ili? Flory rakontadis pri sia forta interesiĝo pri kulturo kaj Walter pri la utiligado de Esperanto. Ambaŭ tamen havas la saman intereson: la agadon"per Esperanto por Esperanto". Ili per trafaj vortoj kaj konkretaj klopodoj pruvadis tion. Kvankam jam 70-jaraj ili plupretas oferi sin por tiu agado per/por Esperanto, kaj ni Esperantistoj nur kunlaboru kun ili, profitu de iliaj klopodoj/atingoj/spertoj por disvastigi Esperanton. En tiu ĉi konversacio okazis komuna matenmanĝo, post kiam ili akompanis min al la stacidomo, de kie mi vojis al Antverpeno kun donaco de Flory.

Agnes tute prave miris : la valizego timigis ŝin. Mi foriris de ŝi kun mansaketo, sed nun ĉe la stacidomo de Antwerpen-Berchem ŝi vidas min kun valizego kaj la mansako. Kion fari ? Nur porti la aferojn hejmen, ĉu ne ? La granda valizo sidis sur la biciklo de Agnes, kaj la mansako pendis sur mia maldekstra ŝultro. Mi deziris piediri ĝis la domo, kaj tiel mi povis plumalkovri la lokon. Metinte la ŝargegon supre en mian ĉambron, mi revenis malsupren. Okazis lunĉo kaj ripozeto, kaj poste eliris du bicikloj. Ni iris ĉirkaŭ dek kilometrojn kaj tiam trafis lernejon en Wijnegem.

Mi devis respondi demandojn buntajn de lernejanoj pri Togolando, Afriko. Mi parolis pri vivo en lernejo, pri religio, pri ktp. Ĉirkaŭ unu horon poste, kun donaco de la lernejo en miaj manoj, ni revenis hejmen, de kie ni iris al urbocentro por partopreni Esperanto-kurson. Tiam estis ne kurso, sed kunmanĝo. Mi havis la okazon konatiĝi kun Iwona, Alex, Leen, ktp, paroli kun komencantoj tiam ekzercantaj. Tie mi ankaŭ respondis demandetojn pri vivo en Togolando, Afriko, pri la afrika movado, pri mi mem. Ni reiris hejmen per la aŭto de Leen, kun halto ĉe la domo de Alex. Tiu ĉi renkontiĝo estis kvazaŭ enkonduko al tiu de la posta tago en la klubo La Verda Stelo.

La 24-a tago de majo naskiĝis. Ĝi estis la precipa el miaj tagoj en Flandrio. Kion diri al la klubanoj de LVS? Jam antaŭe Agnes kaj mi interkonsentis pri la plano PRORITATO AFRIKO. La antaŭtagmezon de tiu tago mi poluris mian tekston prezentotan, pretigis dokumentojn disdonendajn dum la prezentado, kaj elektis librojn Afrikajn vendotajn profite al la afrika agado. Tiam Agnes transdonis al mi donacon de Leen. Iom antaŭ la kvina horo Agnes kaj mi estis en la sidejo de FEL (Flandra E-ligo).

Kunmanĝo estas antaŭvidita en la programo je la sepa horo, kaj iom poste, la diskutrondo. Mi estis tiom frue en la loko, ĉar mi rendevuis kun Togolandanoj, kun kiuj mi parolu. Bedaŭrinde ĉe nia alveno, ne jam estis tie miaj samlandanoj. Agnes kaj mi multobligis la disdonotajn dokumentojn, kaj poste pretigis la manĝotablojn. Laŭmezure kiel pasis la tempo, venis ankaŭ homoj. Inter tiuj estis ankaŭ la du Togolandanoj :Unu estas Esperantisto kun la nomo Maurice kaj la alia, ekslerninto mia de matematika kurso; lia nomo estas Elie. Dum kelkaj minutoj ni interparolis, kaj kiam venis la manĝotempo, ĉiuj ni sidis ĉetable. Trinkaxoj, supoj, kukoj, ktp. Estis ĉiaj manxgaĵoj. Mia internacia lango ebligis al mi ne nur gustumi sed manĝi multon de ĉio. "Bone, Koffi, bone", gratulis min Iwona, kiam

mi prenis kvinafoje manĝaĵojn. Ĉar ĉiuj trinkis, ankaŭ mi ion provis: mi memoris la blankan vinon, kiun Germain PIRLOT trinkigis al mi, kaj tian mi petis. Ne ĝin mi ricevis, sed alian. Mi ege malfacile eltenis ĝin. Minutoj pasis kun la malapero de la manĝaĵoj, kaj jen ni en la momento de la prelego.

Miaj unuaj vortoj al la ĉeestantoj koncernis min : mia naskiĝo en vilaĝo, studado en vilaĝoj kaj ĉefurbo, kredado, veno al Esperanto, mia estraraniĝo en UEA, kaj nia plano por la antaŭenigo de la afrika agado. Kio pli gravas en ĉio nun, tio estas la prizorgado de la afrika agado post la baldaŭa retiriĝo de Hans BAKKER. La eksteraj kluboj helpu al Afriko. Tial ĉi estu starigata ĉe ĉiu klubo/asocio subtenantaro de la afrika agado. Konsistigo de la afrika kapitalo precipas, ĉar ĝi ebligos al la afrika agado havi konstante monon je sia dispono por disvastigi Esperanton. Mi devis ankaŭ diri miajn impresojn pri Flandrio, pri la urboj, la homoj, la gastamo. Respondante demandojn, mi donis pli da klarigoj pri mi, nia lando, nia movado Afrika, pri la mistikaj fortoj de Afriko. Mi montris la bildon de parolanta kapo, kaj informis, kiel homoj facile maĉas kaj poste glutas glasaĵojn (ne glaciaĵojn). Dume kuŝas sur la tablo libroj vendataj. Tie montriĝis vera solidareco de niaj gesamideanoj.

La kunmanĝon organizis LVS por enspezigi iom da mono por la Afrika fondaĵo. La vendo de libroj, la kunmanĝo kaj donacetoj povis disponigi pli ol du cent eŭrojn al la afrika agado. Tio ĉi estas bona kontribuo, ĉu ne? Enmanigante al mi donacon de la klubo LVS kiel honorarion pro la prelego, Iwona diris : "Koffi, vi ĉiam estas bonvena ĉe ni. Iam, kiam vi estos en Eŭropo, ni povos ion tian ankoraŭfoje organizi por la afrika agado". Dankon, Iwona, ĉio dependas de la longeco de nia vivo. Mi jam estas dumviva Esperantisto, kaj oferas min por nia lingvo. Ĝuste tial mi povos iam reveni, sed ne pro la paradizeco de Eŭropo, kiujn prikantas kaj afrikanoj kaj eksterafrikanoj. Babiladoj daŭris iom longe en la nokto, kaj fine Alex devis veturigi nin al la domo de Agnes. Ankaŭ Heidi, kiu partoprenis la aranĝon ĉe La Verda Stelo tranoktis ĉe Agnes. La nokto estis mallonga, ĉar mi devis paki ĉion por foriri frumatene. "Kiom da kilogramoj vi rajtas havi ĉe la flughaveno", demandis Agnes, kiam, la 25-an matenon majan, ŝi vidis, ke aliaj kilogramoj aldoniĝis al la jam donitaj de Heidi. Agnes mem ne povis malhelpi sin : ŝi donacis multon, el kiu parton mi kunportis, kaj alian parton ŝi jam sendis poŝte al

Koffi dum sia prelego en La Verda Stelo

Togolando.

La frumatena iro de Antverpeno al Nederlando estis vere streĉa, ne pro la disiĝo, sed pro la pezegaj aferoj. La bicikloj de Agnes kaj Heidi vere tute ne sufiĉis. Tamen ili devis labori, ke finfine la pakaĵoj atingis la stacidomon, kie atendis min s-ino Stela DE WEERD. Certe vi ne kredus, ke ŝi kvankam maljuna helpis min portante unu el miaj pezaĵoj dum longa marŝado en Nederlando (kaj en Roterdamo kaj en Utrecht), kie mi retrovis Hans BAKKER, kaj de kie mi forflugis la 26-an de majo, frumatene, al Togolando. Helpemaj kaj gastamaj ĉiuj estas.

Flandrio estas gastama. Ĝin mi ekkonis per Heidi GOES. Tiun ĉi mi tutkore dankas pro ŝia enamiĝo al Togolando. La danko trafluu ŝin por atingi ĉiujn aliajn personojn. Agnes kaj ŝia tuta familio unuflanke, Flory kaj Walter aliflanke, dorlotis min dum mia restado en Flandrio. Mi alvenis al Flandrio 75 kilogramojn peza, sed ĉe mia reiro de la domo de Agnes, mi trovis min 90-kilograma. Agnes kulpas pri tio, ankaŭ la edzo Guido kaj la filo David, ĉar ili disponigis al mi ne nur manĝojn, sed ankaŭ ĉion ajn, ke mi tute ne sentis min fremda en ilia domo kaj dum mia akompanado fare de Agnes tra Flandrio. Alex, Iwona, Ivo, Leen,ktp. estis aliaj dorlotemuloj. Kaj ĉe la supro sidas LVS kaj La Konko, Belgujo, Eŭropo kun belaj konstruaĵoj, asfaltitaj vojoj, tramoj, busoj, trajno, bonaj manĝoj/trinkoj, ktp. Jes tiaj aferoj mankas al mi en Togolando. Ĉu tial mi diru, ke riĉlandoj estas paradizo kaj Togolando ne ? Eble la fenomenon PARADIZO ni unue konu !

La evangelio de Tomaso tute ne aperis en la Biblio. Ĝi eĉ ne estas akceptita inter la apokrifaĵoj, kvankam ĝi enhavas gravajn erojn. Unu el tiuj ĉi estas: "Se la paradizo estas en la ĉielo, la birdoj ĝin atingos antaŭ ol la homoj; se ĝi estas en la akvoj, la fiŝoj ĝin atingos, antaŭ ol la homoj. La paradizo estas en ĉiu homo. Tial ĉi ĉiu homo konu sin mem, kaj atingu ene de si tiun paradizon". Bele, ĉu ne ?

En la homo tute ne estas aŭto, nek mono, tamen en ĝi estas paradizo. Do ne nur en riĉlando estas paradizo, ĉar ne nur tie estas homoj. En malriĉaj landoj estas ankaŭ paradizo kiel en la riĉaj estas ankaŭ malparadizo. Paradizeco dependas ne de la mono/riĉaĵaro, kiun oni havas, sed de la maniero laŭ kiu oni akceptas sin. Homoj posedas miliardojn da miliardoj da dolaroj, sed ili ne estas feliĉaj; sed homo kun neniom da mono montras sin feliĉa. Aferoj estas al ni vere ne konataj. Tial ĉi ni ĉiam baziĝas sur supozoj por juĝi.

Afrikanoj kredas, ke en eksterafriko vivas nur riĉuloj. Esterafrikanoj pensas, ke en Afriko vivas nur mizero. En afriko vivas homoj ekstreme riĉaj, pli riĉaj ol eksterafrikanoj, kaj ankaŭ eksterafrike vivas homoj pli malriĉaj ol Afrikanoj. La sola diferenco estas, ke abismo inter la riĉuloj kaj malriĉuloj estas pli granda en Afriko ol en riĉlandoj. "Mi restu en mia lando, ĉar kio gravas por mi tio tute ne estas akiro de grandaj domoj, aŭtoj, materiaj aferoj, sed la kompreno pri la homeco en la homo". Tiel mi respondis demandon de lernanto de Wijnegem, kiu demandis, ĉu ne plaĉus al mi resti en Belgio pro ties paradizeco. "Se mi estas riĉa (kia mi certe ne estos) mi pluhelpos homojn". Tiel mi respondis demandon de Heidi pri onia riĉeco. Kiom/kiel ajn kuros la homoj, ili neniam iros trans la teron. Ĝuste tial Zamenhof diris :"rapidu malrapide". Esperanto estas la sola ilo, kiu ebligu al mi scii tion. Mia dumviva Esperantisteco fontas el tio.

Mi estas je la dispono de ĉiuj, kiuj klopodas por la disvastigo de Esperanto. Ĝuste tial mi pliafoje dankas la geesperantistojn Flandriajn, kaj precipe la membrojn de la kluboj La Konko kaj LVS, kiuj kontribuas en la progresigo de Esperanto en Afriko. Ĉiuj kunlaboru kun ni afrikanoj-Esperantistoj, helpu la respondeculojn pri la agado en Afriko, ke la kontinento, kvankam nigra, ankaŭ verdiĝu.

GBEGLO Koffi

SOLIDARITEIT MET SCHOOL IN TOGO.

De wandelzoektocht door het Westerkwartier, brengt 'steentjes' op voor een school in Togo.

Op zaterdag 15 juni organiseerde de Vlaamse Esperantobond, afdeling Oostende La Konko (= de schelp), een wandelzoektocht door het Westerkwartier. Ze wilden de esperantisten uit het binnenland (en zelfs uit het buitenland, want ook Nederlandse esperantosprekers waren naar onze Stad aan Zee gekomen om deel te nemen) tonen dat Oostende meer is dan het strand, de Visserskaai en de haven.

Natuurlijk waren Oostendenaars ook meer dan welkom om deze wijk te (her)ontdekken. Om die reden waren de wegomschrijvingen en vragenlijsten zowel in de Internationale taal Esperanto, als in het Nederlands te verkrijgen!

De opbrengst van deze zoektocht gaat naar Togo. Een bevriend Esperantospreker, dhr Koffi GBEGLO, is leraar aan de middelbare school van Lome, de hoofdstad van dat land. Vorig jaar is dhr. GBEGLO op bezoek geweest in de Conscienceschool in onze wijk. Hij vertelde daar over 'zijn' school: "Een schooldag voor de kinderen van de wijk Anfame (in de hoofdstad Lomé) is elke dag een ware marathon. Omdat er in de wijk zelf nog steeds geen school is, lopen de kinderen van Anfame elke dag vele kilometers naar een verderop gelegen wijk. Daar krijgen ze les in een afgedankt schoolgebouw. Barakken van riet en matten (zie foto). Inmiddels zijn de temperaturen opgelopen tot 35° en met gemiddeld één maaltijd per dag is er bij de meeste leerlingen weinig energie over om de lessen goed te kunnen volgen. Die onhoudbare situatie duurt nu al meer dan 4 jaar en van de plannen om in Anfame een school te bouwen komt niets terecht."

Koffi Gbeglo, ten einde raad, richtte zich tot het bestuur van de Internationale Esperanto Vereniging, om met hun hulp het geld bijeen te krijgen voor de bouw van een bescheiden nieuwe school in de wijk Anfame.

Daarom besloot *La Konko* deze zoektocht te organiseren. De opbrengst, 280 EUR, is wel niet zo groot, maar als alle Esperantoverenigingen hun 'euro in het zakje doen' komt de school er zeker! Natuurlijk kunnen ook niet-esperantisten hun steentje bijdragen (letterlijk) door een paar euro te storten op rekening 850-8835110-57 op naam van 'Esperanto klubo La Konko' met de vermelding 'een school in Anfame'

Else HUISSEUNE

De 'school' in Lomé

NIEUWSBRIEF

Taalproblematiek

Diplomaten leren Nederlands

Begin juni is een eerste groep van negentien buitenlandse ambassadeurs van start gegaan met een intensieve cursus Nederlands. De cursus werd hen eerder dit jaar aangeboden door de Vlaamse regering. Na de zomer begint een tweede groep. (Persmededeling Vlaamse Regering)

Zand

Sculpteurs uit negen verschillenden landen zetten op 17 juni de eerste sneden in het zand dat tegen 5 juli Egypte moet voorstellen... Soms zijn er communicatieproblemen, maar iedereen verstaat Engels en anders wordt de taal van het zand gesproken. (De Zondag, 30.6.2002, over Blankenberge)

Laaggeschoolden opleiden

Waarom worden van laaggeschoolden altijd meer inspanningen verwacht dan van anderen? Van een laaggeschoolde werkzoekende wordt verwacht dat hij Nederlands leert en allerlei opleidingen volgt, terwijl iemand van het middenkader zich vaak kan permitteren enkel Frans te spreken. (Brussel deze week, 11.11.2002)

Geen Frans

Een jonge Franse afgevaardigde wil maar niet inzien dat alle documenten enkel in het Engels opgesteld zijn, iets wat vooraf zo afgesproken werd. 'Ik geloof niet dat de meeste Europeanen Engels spreken' argumenteert hij. Pas na meerdere woordenwisselingen ziet hij hij in dat hij zich moet buigen voor de meerderheidsbeslissing. (www.spiegel.de, over de EU-jongerenconventie, 12.7.2002)

Parlement

Het Europees Parlement heeft de vergoeding die zijn leden krijgen om taalcursussen van de officiële EU-talen te volgen fors verhoogd van 3000 tot 5000 EUR per jaar. (Der Spiegel, 31/2002)

ESPERANTO - Biografieën

Na het succesvol samenstellen van een collectie van 1000 biografieën van Kroatische Esperantisten, wil men nu iets gelijkaardigs realiseren voor de internationale Esperanto-gemeenschap. Vindt u uzelf belangrijk genoeg of kent u iemand anders (levend of overleden) die beslist die verdient vermeld te worden? Schrijf dan naar ivan.pleadin@kc.hinet.hr om de structuur te vragen waarin de gegevens moeten opgemaakt worden.

Internet

De Akademio de Esperanto heeft een vernieuwde website: http://www.akademio-de-esperanto.org/. De gegevens op www.esperanto.net werden opgefrist. Verwijzingen naar honderden Esperanto-organisaties zijn te vinden op http://dmoz.org/World/Esperanto/ . www.rero.ch is het zoeksysteem van de Franstalige Zwitserse bibliotheken, met o.m. de collectie over plantalen van Neuchâtel.

Geschiedenis

Bij Yahoo zijn er meer dan 200 groepen die met Esperanto te maken hebben, maar geen enkele behandelt de geschiedenis van de taal. Daarom werd een nieuwe discussielijst met dit thema gecreëerd. Aansluiten kan door een bericht te sturen aan ehist-subscribe@yahoogroups.com of via http://groups.yahoo.com/group/ehist/.

Hongarije: Fajszi-collectie openbaar

Eén van de grootste Esperanto-collecties ter wereld (40.000 documenten), het levenswerk van Karoly Fajszi (91), werd overgenomen door de Hongaarse overheid en ter beschikking van het publiek gesteld in een openbare bibliotheek in Budapest. Binnenkort moet de collectie ook via Internet toegankelijk worden. (Associated Press, 11.4.2002)

Wereldcongres in Fortaleza, Brazilië

Met ongeveer 1500 deelnemers was het wereldcongres van begin augustus het grootste buiten-Europese Esperanto-congres van de voorbije decennia. Voor het eerst konden ook thuisblijvers via Internet volgen wat er tijdens het congres gebeurde. (ret-info, www.uea.org)

Internet

In dit Internet-tijdperk, zullen we voor de verandering eens met de internet-cursussen beginnen.

Allereerst is een bezoek aan de FEL-pagina's altijd de moeite waard: www.esperanto.be/fel/nl. Hier vind je alle informatie voor leden (en niet-leden), over boeken en tijdschriften, activiteiten en cursussen. Hier vind je ook een mini-cursus Esperanto en toegang tot een uitgebreidere cursus, waarvan echter slechts de eerste 6 lessen beschikbaar zijn. Voor volledige, uitgebreide cursus kan je naar www.xs4all.nl/~wvganswk/lessen.htm navigeren.

De cursus 'Esperanto for dummies' - toegespitst op een jonger publiek kan je vinden op: users.swing.be/fleja/dummies1.htm.

Studiemateriaal

Het Esperanto-centrum te Antwerpen bezit een uitgebreid aanbod aan cursussen en woordenboeken, alsook een volledig pakket voor zelfstudie.
Info: Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen. Tel 03 234 34 00. www.esperanto.be/fel/nl

Andere cursussen

Antwerpen

Officiële cursus in het kader van het Volwassenenonderwijs. Inschrijven kan vanaf de laatste week van augustus.
NIVEAU: beginners en gevorderden
PLAATS: Quellinstraat 31, Antwerpen
DAG/UUR: dinsdag & donderdag, 18.30-21.00u
DUUR: 3 september tot eind juni
LESGEVERS: I. Kocieba, A. Humet, A. Staes
PRIJS: 99,16 EUR, werklozen, studenten en gepensioneerden betalen slechts 7,44 EUR.
INFO: Secretariaat van de school: 03 232 00 86

Conversatiecursus
PLAATS: La Verda Stelo, Frankrijklei 140, Antw.
DAG/UUR: tweewekelijks op dinsdag om 10.00
DUUR: tot eind juni
LESGEVER: Iwona Kocieba
PRIJS: 2,50 EUR per les
INFO: Iwona Kocieba, 03 440 35 58

Brugge

Inlichtingen i.v.m. cursussen via G. Maertens, tel 050 35 49 35 of J. Van Eenoo 050 55 07 12 of Johan.VanEenoo.COB.Brugge@bib.vlaanderen.be

Gent

Op vrijdag 20 september 2002 is er om 20u een informatie-avond over Esperanto en de geplande snelcursus, die op zaterdag 5 oktober start. Vanaf januari 2003 beginnen er conversatieavonden.
NIVEAU: beginners
PLAATS: Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge
DAG/UUR: 2 opeenvolgende zaterdagen van 9.00 tot 17.00u. Er is telkens een middagmaal voorzien.
INFO: La Progreso, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge. Tel/fax: +32 09 230.16.77
E-post: mailto:gent@esperanto.be

Hasselt

Conversatiecursus o.l.v. Jan Bovendeerd
PLAATS: Cultureel Centrum Hasselt
DAG/UUR: 1ste en 3de dinsdag van de maand
INFO: Marcel Arts, 011 72 00 75

Leuven

Informatieavond woensdag 9 oktober 2002 van 19.30 tot 21.30u.
NIVEAU: beginners
PLAATS: CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven
DAG/UUR: Avondcursus: 9 maandagen van 19.30 tot 22.00u, beginnende op 14 oktober
Spoedcursus: zaterdag 19 en zondag 20 oktober van 9.00 tot 17.00u.
PRIJS: 50 EUR pp. (ganse famile 100 EUR)
INFO: Esperanto 3000, Leuven, Rue Ménada 44, Hamme-Mille, Tel. 016 44 93 39 of 010 86 01 12, e-post esperanto3000@esperanto.be

Londerzeel

De Esperantoclub neemt deel aan "De Grote Leerdag" op zondag 8 september van 10 tot 17 u met een infostand in het Cultuurhuis Gerard Walschap. Nadien zullen met de geinteresseerden afspraken gemaakt worden voor een cursus voor beginners en voor gevorderden.
NIVEAU: beginners en gevorderden
PLAATS: *Hejme* Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, Londerzeel
INFO: Frederik Van den Brande, Holle Eikstraat

25, Londerzeel. Tel 052 30 01 66.

Oostende

Cursussen (ook specifiek voor jongeren) zijn mogelijk. Contacteer Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58. E-post: la.konko@tijd.be

Peer

NIVEAU: beginners
PLAATS: Poorthuis te Peer
DAG/UUR: avondcursus: donderdag om 20.00u
elementaire cursus: woensdag 10.00 tot 12.00 u
INFO: Henri Schutters, Panhovenstraat 10, 3990 Peer-Grote Brogel, tel.: 011 63 55 92 of 0476 81 93 67. E-post: Henri.schutters@skynet.be http://go.to/nolimes

Tienen

NIVEAU: officiële Esperantocursus (basiscursus)
PLAATS: De NOBEL (PISO), Alexianenweg 2
DAG/UUR: elke dinsdag v/h schooljaar 18 - 21u
INFO: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96

Turnhout

NIVEAU: beginners en gevorderden
PLAATS: CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63, 3000 Leuven
DAG/UUR: elke dinsdag 9.00 tot 11.00u van 17 september 2002 tot 17 juni 2003.
PRIJS: prijs 30 euro (kortingen voor jongeren <25j of inwoners van Turnhout met vrijetijdspas;
INFO: + inschrijven schriftelijk of aan de Dinamobalie bij de Warande, Warandestr 42, 2300 Turnhout of via reservatie@warande.be of telefonisch 014/47.21.10

CLUBPROGRAMMA'S

De gegevens over de clubprogramma's moeten op de redactie toekomen vóór de 1ste van elke even maand. Laat-tijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFOpagina opgeslagen, zodat men via het internet het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

La Pioniro

Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.

Bijeenkomst 28 mei om 20 uur in C.C. De Werf, 4e verdieping, zaal 3.

ANTWERPEN

La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Iedereen is welkom.

6 sept. Doran Modan: De vele facetten van Israel (samenleving tussen joden en arabieren, migratie uit 70 landen, leven na de holocaust, taal (met korte film)
!De eerder aangekondigde bijen-avond gaat dus niet door!
13 sept. Paul Peeraerts: computervirussen
20 sept. Ivo Durwael: Verhalen over het congres in Verono
27 sept. Trevor Steele: Australië en de aboriginals
4 okt. Jorg De Mulder: Maaltijdvoordracht vanaf 18.30 u met als thema "Ben ik wat ik eet?" (9 EUR pp. vooraf inschrijven) 19.15u tweedehands boekenverkoop en vanaf 20.00u voordracht "Wat is bewustzijn? Dimensies van het leven. Wat zijn wij eigenlijk? Hoe stel je je 'zelf' voor?
11 okt. Guido Van Damme: Het Wereldcongres in Brazilië
18 okt. Jan Bovendeerd 'Spiegeltje': Spektakel 'de confrontatie van mensen met hun zelf'. Niet te missen!
25 okt. Ionel Onet (uit Roemenië/US/Nederland) 'Mijn voorouders weten dat het over Drakula gaat.'

Meer details over het programma kan je vinden op de web-pagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Ook telefonisch kan je je op de hoogte stellen van het programma van een specifieke avond (03 234 34 00).

BRUGGE

Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. Bijeenkomst: 2de donderdag van de maand vanaf 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: 050 35 49 35.

BRUSSEL

Esperantista Brusela Grupo

Wie een beeld van de mogelijkheden van het Esperanto wil krijgen, kan eens een kijkje komen nemen. Hier komen immers Esperantosprekers van tien verschillende moedertalen samen, en er wordt louter Esperanto gesproken om niemand uit te sluiten. (Uitgezonderd tegenover geïnteresseerden uiteraard.)
Elke week op woensdag samenkomst van 18.30 tot 20.00 uur. Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14.

GENT

La Progreso

Op vrijdag 20 sept. is er om 20u een info-avond over Esperanto en de geplande snelcursus. Deze gaat door tijdens de zaterdagen 5 en 12 oktober, telkens van 9 tot 17 uur. Vanaf januari 2003 zijn er weer conversatieavonden.
vrijdag 10 sept: boekenavond: conversatie-oefening van 19 tot 21u.
vrijdag 27 sept: Monique Caestecker: wonderlijke verhalen uit de Kaukasus 20.00u
vrijdag 25 oktober: clubavond (reisverhalen?)

Clublokaal: "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77. Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02.
Voor actuele informatie over ons programma kan je terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/gent.

HASSELT

Esperanto-klubo Hasselt

Elke 1ste en 3de dinsdag van de maand Esperanto-conversatie van 20 tot 22u. in het CC van Hasselt. De eerste vergadering is er een programma, de tweede een cursus "Spreken in Esperanto". Het programma werd nog niet vastgelegd. Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

KALMTHOUT

La Erikejo

Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout. Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE

Esperanto-Grupo "Meza Zelando"

Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT

Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: 056 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk.

Opgelet!!! Onze eerder aangekondigde activiteit van zondag 22 september vervalt.

Maandag 23 september: Angelos Tsirimokos: 'Wiskunde bij de Oude Grieken'

Zondag 27 oktober: Ontmoeting met de Esperantoclub van Lille-Villeneuve d'Ascq (onder voorbehoud) met op het programma een leerrijke kwis over de Euro-Metropool + gezellig samenzijn met broodmaaltijd.

Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.

Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer er een verandering van locatie is.

LEUVEN - Esperanto 3000

Onze activiteiten gaan steeds door in het CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven.

woensdag 11 september: Marcel Delforge: Hoe en waarom een budget maken?

Voor actuele informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze web-pagina: www.esperanto.be/esperanto3000

LONDERZEEL

Cursus voor beginners elke dinsdag 14-16u, en voor gevorderden elke donderdag van 20-22u. in Hof ter Winkelen. Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. of: J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

NOLIMES : (http://go.to/nolimes)

Nord-Limburga Esperanto-Societo (met zetel in PEER)

Clubvergadering: iedere eerste donderdag van de maand om 20.00 u in het Poorthuis te Peer.

De elementaire cursus wordt gegeven op de overige onderdagen van de maand, zelfde plaats en tijd, door Henri Schutters. Iedere woensdag voormiddag van 10 tot 12 u leidt ook Julia Kelchtermans een elementaire cursus Esperanto in het kader van de stedelijke taalateliers. (Wegens plaatsgebrek kan de cursus voor gevorderden dit jaar helaas niet doorgaan.)

OOSTENDE - La Konko

Inlichtingen bij Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58. E-post: la.konko@tijd.be

La Konketoj

Elke maan- dins- en donderdag van 13u tot 13u30 en woensdag van 18 tot 19u in het Esperantolokaal. Info: Els Huisseune tel 059 43 30 58.

TIENEN

La Hirundo

Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen. Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero); Voor info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96.

Esperantocursus: elke dinsdag van het schooljaar 18-21u, De NOBEL (PISO), Alexianenweg 2, Tienen.

Alle andere activiteiten: F.O.S. 214, Donystraat 8, Tienen

TURNHOUT

Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/Warande, Congoplein 1, Turnhout.

ROTTERDAM

Merkurio

Samenkomst de 1ste en 3de woensdag – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam.

Oproep algemene ledenvergadering

zaterdag 7 september 2002 om 14 uur

Esperantohuis - Frankrijklei 140 - Antwerpen 2000

agendapunten:

- voorstelling beleidsplan
- aanpassing statuten
- varia

Contactadressen van Esperantoclubs in Vlaanderen en Nederland

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.
ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.
ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.
ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00.
BRUĜGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: 050 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be
BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius- Rode, tel.: 02 358 42 14.
DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47. E-post: g.vdhorst@hccnet.nl.
DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Kruiszwin, 1205, NL-1788 LE Den Helder.
DEURNE (TANEF) Jakvo Schram, tel 03-237 86 02, pagadoro@skynet.be.
DEVENTER *Esperanto-kring Oost-Veluwe*, p/a Anneke Schouten-Buys, Dintel 20, NL 7333 MC Apeldoorn, tel. (055) 533 29 23, E-post: abuys@wxs.nl
EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.
ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.
GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.
GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* C. van Manderstraat 1, 1964 RS Heemskerk. Tel.: 00 31 25 124 61 59. E-post: vaganto@casema.net.
HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.
HASSELT A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: 011 72.60.65. E-post: albert.claesen@pandora.be. – Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be.
HEEMSKERK: A.J. Verwoerd, Luxemburglaan 545, NL-1966 MJ Heemskerk, tel.: 0251 23 16 67.
HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.
'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.
HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.
KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.
KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.
KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30 E-post: piet.glorieux@ping.be — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.
LEUVEN *Esperanto* 3000 R. Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: r.goris@planetinternet.be
LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.
MIDDELBURG zie KAPELLE
OOSTENDE *La Konko* Els Huisseune, Stuiverstraat 35, 8400 Oostende. Tel. 059/433058, E-post: la.konko@tijd.com.
PEER H. Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be
ROESELARE zie KORTRIJK
ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.
TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.
TIELT zie KORTRIJK
TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be
TURNHOUT Dan Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+ fax: 014 45 13 29. E-post: dan.vanherpe@pandora.be
VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel. + fax: (070) 38635 29; E-post: erasmusz@worldonline.nl.
WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando*, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.
ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33. E-post: esperanto@esperanto.be. Internet: www.esperanto.be

Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 E-post: lodchjo@yahoo.com.

Esperanto-Nederland p/a Ronald Bijtenhoorn, Carel van Manderstraat 1, NL-1964 RS Heemskerk, Nederland. Tel.: 00 31 25 124 61 59 – Fax: 00 31 20 866 64 64. E-post: vaganto@casema.net.

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/ Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea@inter.nl.net.

Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: 09 227 48 41. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. E-post: mardelforge@busmail.net.

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel. + fax: 059 50 18 25.

Bestuursleden van FEL

Eddy Raats (Voorzitter), Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem, Tel. 03/289.01.61; e-post: eddy.raats@pandora.be

Flory Witdoeckt (Ondervoorzitter), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Myriam Van der Steen (Ondervoorzitter), Aarschotsesteenweg 722/201, 3012 Wilsele, e-post: mvdsteen@hotmail.com

Lode Van de Velde (Secretaris), Klapdorp 53, 2000 Antwerpen, Tel.: 0486.47.83.45; e-post: lodchjo@yahoo.be

Flory Witdoeckt (Penningmeester), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Agnes Geelen (Bestuurslid), Oudedonklaan 20, 2100 Deurne, e-post: agnes@esperanto.be

Walter Vandenkieboom (Bestuurslid), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Horizontaal

Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

33ste jaargang 2002/5 (197)
september - oktober

ISSN 0772-540 X
Afgiftekantoor Antwerpen X
Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen